

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

Upphovsrätten och digitaliserade bilder

*Catharina Ekdahl, jurist på
Digisam/Riksantikvarieämbetet*

Upphovsrätt till olika slags bilder

Vad skyddas av upphovsrätt?

Olika typer av verk, bl.a:

- Fotografiska verk
- Andra alster av bildkonst
- Alster av brukskonst

= Bildkonstverk

+ *Fotografiska bilder som s.k. närstående rättigheter*

Upphovsrättslagens utgångspunkter:

- Det är alltid hos den fysiska upphovspersonen som upphovsrätten uppstår
- Upphovsrätten uppstår direkt vid skapandet - formlost
- Upphovsrätten består av ekonomiska och ideella rättigheter
- Rättigheterna är ensamrätter
- Upphovsrätten är teknikneutral

Hur får man egentligen
använda digitaliserade bilder?

Gamla fotografier

- Fotografier utan vetenskapligt eller konstnärligt värde innan år 1969
- Fotografiska verk där upphovspersonen har varit död i mer än 70 år
- Fotografiska bilder som togs för mer än 50 år sedan

Avtal och avtalslicenser

- Efter avtal med enskilda upphovspersoner
- Efter avtal med upphovsrättsorganisation (avtalslicensbaserat avtal):
 - Storskalig användning
 - Ett avtal inkluderar alla skyddade verk
 - Opt-out
 - Exempel; Digisams bildavtal

Donation/gåva eller deposition

- Om gåvan består av både äganderätten till original/exemplar och upphovsrätten
- Viktiga frågor att ställa sig vid gåva:
 - Är den donerade samlingen offentliggjord (så att inskränkningarna i så fall gäller)?
 - Sitter gåvogivaren på upphovsrätten?
- Enligt depositionsavtalet

Upphovsrätten i anställning eller uppdrag

- Arbetsgivaren har rätt att använda skapade verk i sin "normala verksamhet" (mer omfattande rättigheter kräver ett separat avtal med den anställde)
- Beställarregeln för fotografier i gamla fotolagen fram till 1 juli 1994, om inte fotografen förbehöll sig rätten.

Olika inskränkningar i ensamrätten

- Privat bruk
- Arkiv och bibliotek – exemplarframställning för bevarande, komplettering och forskningsändamål
- Herrelösa verk – gäller i skrift, film- och ljudupptagningar
- Offentlig visning – utgivna bildkonstverk
- "Bild-i-bild" – i bakgrunden eller "ej väsentlig del"
- Fritt återge bildkonstverk i vissa situationer
- Fritt avbilda bildkonstverk – men publicering då?

Avbildade konstverk

- Om skyddat konstverk – först efter tillstånd från konstnären
- Fotografiska bilden kan vara skyddad!
- Om skyddstiden för konstverket har upphört (PD) – Enligt Riksarkivets interna fotoregler uppstår ingen ny upphovsrätt för den digitala avbildningen (= skanning).

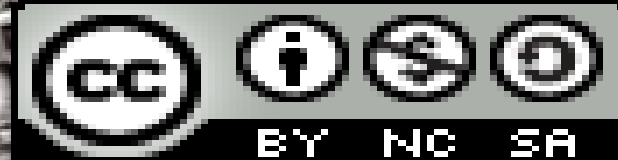
Undantag för allmänna handlingar

- Kan lämnas ut på begäran oavsett upphovsrättsligt skyddat bidrag eller ej
- Var och en får återge/använda handlingar som är upprättade hos svenska myndigheter, men inte om det gäller diktverk, musikverk, alster av bildkonstverk m m

Bilder med friare licenser och
märkningar om fri användning

Creative Commons is a nonprofit organization that enables the sharing and use of creativity and knowledge through free legal tools. <http://www.creativecommons.se>

Upphovsrätt Naturo eller David Slater?

Källa: Wikimedia

Hur vet besökarna och användarna
hur material får användas?

Europeanas nya rättighetsmärkningsmodell

Europeanas 14 rättighetsmärkningar

- Baserat på projektet Rightsstatements.org
- För kulturarvsinstitutioners egen märkning av (känd) upphovsrättslig status
- Syftet; att informera användare
- 14 rättighetsmärkningar fördelade i fyra kategorier:
 - 1) CC-licenserna + märken (BY/SA/NC/ND, PDM, CC01.0)
 - 2) No-Copyright (NoC-NC, **NoC-OKLR**)
 - 3) In-Copyright (InC, InC-EDU, InC-EU-OW)
 - 4) Övrigt (CNE)

Digisams juridiska arbete

CC BY Adam Levine

Digisams juridiska verktyg

- Rekommendation om enskilda bildavtal med avtalslicensverkan. Ger rätt att:
 - Digitalisera bilder av olika slag i stor skala
 - Göra tillgänglig bilddatabasen via egen webbsida
 - Publicera 120 enstaka bilder/år på egen webbsida eller egna sociala mediekonton
- Vägledning om upphovsrätt m m – uppdatering!
- Pågående arbete om avtal för skyddade texter

Mer information

www.digisam.se

catharina.ekdahl@raa.se